

AGNIESZKA GRĘDZIK

## KOŚCIÓŁ KATOLICKI NA BIAŁORUSI. ZARYS BIBLIOGRAFII 1989-2007

Niniejszy zarys bibliografii dotyczy Kościoła katolickiego na Białorusi i obejmuje lata 1989-2007. Zawiera 275 artykułów z różnych czasopism ukazujących się w Polsce i poza jej granicami. Artykuły te poruszają m.in. takie zagadnienia, jak: polityka władz sowieckich wobec Kościoła katolickiego i Polaków w czasie i po II wojnie światowej, sytuacja prawna Kościoła katolickiego do czasu *pierestrojki* i po niej, odrodzenie życia religijnego, starania polskiej mniejszości narodowej na Białorusi o zwrot świątyń, życie religijne polskiej mniejszości narodowej na Białorusi, problemy duszpasterstwa polskiego, brak księży, problemy w dziedzinie języka liturgicznego, nowy styl duszpasterstwa.

Formuła zapisu została uproszczona. Do podstawowych danych należą kolejno: personalia autora lub autorów, tytuł artykułu z ewentualnym podtytułem, tytuł czasopisma, miejsce jego wydawania [w nawiasie], data publikacji, strony. W niektórych przypadkach po tytule czasopisma występują: rok, numer czasopisma, z którego zaczerpnięty został artykuł, numer tomu, zeszytu, strony. Przyjęto kolejność alfabetyczną i chronologiczną. Ze względu na znaczne rozproszenie źródeł w Polsce i poza jej granicami poniższa bibliografia nie jest opracowaniem pełnym.

---

AGNIESZKA GRĘDZIK – Towarzystwo Historii Edukacji; e-mail: [ergosumm@wp.pl](mailto:ergosumm@wp.pl);  
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9979-0950>.

Artykuły w czasopiśmie dostępne są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

- A.K., *Odnaczenia dla polskich działaczy*, „Ziemia Lidzka” [Lida] 1998, nr 2-3, s. 3.
- AGIEJEWA L., *Tendencje w zmianach świadomości społeczeństwa Republiki Białoruś w okresie postkomunistycznym*, „Nomos” [Kraków] 1994, nr 7/8, s. 85-90.
- AK, *Uroczystości szkaplerzne*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 21 VII 2004, s. 8.
- AKJ, *Kongres eucharystyczny w Witebsku*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 31 V 2005, s. 7.
- AKJ, *Koronacja na Białorusi*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 16 VII 2007, s. 6.
- AN, *Spowiedź. W służbie ludziom i Kościołowi*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 25, s. 9.
- ANISZCZENKO M., *Nuncjusz papieski w Grodnie*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1994, nr 33, s. 1.
- APE, *Bogu – boskie, cesarzowi – cesarskie*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 20, s. 1.
- BAKŁANOWA L., oprac. M. Chudoba, *Polacy na Mohylewszczyźnie*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] luty 1993, s. 33.
- BIAŁOUS A., *Apostoł Bożego Miłosierdzia*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 15 II 2005, s. 7.
- BLIN W., *Parafia Mohylew prosi o pomoc*, „Rycerz Niepokalanej” [Niepokalanów] 1991, nr 6, s. 180-181.
- BLIN W., *List do Polonii*, „Biuletyn Stowarzyszenia Wspólnota Polska” [Warszawa] 1997, nr 10, s. 6.
- BM, *Wstępna zgoda na kościół w Grodnie*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 7XII 2006, s. 7.
- BOBER M., *Wyprowadzili z kościoła*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2000, nr 68, s. 1 i 7.
- BOBORYK L., *Ludzie z dawnych lat*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 24, s. 11.
- BOĆKOWSKI B., *Nasze wydarzenie roku*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 1, s. 3.
- BOŃKOWSKI J., *Kapucyni na Białorusi*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 49, s. 9.
- Boże Narodzenie w Witebsku*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2001, nr 2, s. 25.
- BRYKOWSKI R., *Z problematyki odbudowy kościołów katolickich na dawnych Ziemiach Wschodnich Rzeczypospolitej*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1993, nr 18, s. 13-17.

- CEG, *Polskim księżom grozi deportacja z Białorusi*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1997, nr 1-2, s. 5-6.
- CEGIELSKI K., *Trzeba wychowywać nowego człowieka. Ksiądz arcybiskup Tadeusz Kondrusiewicz w Radiu Maryja*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 11 IX 2007, s. 9.
- Ciasnowa [Białoruś]. *Nowy kościół pod wezwaniem św. Maksymiliana*, „Informator Rycerstwa Niepokalanej” [Niepokalanów] 2002, nr 2, s. 50.
- Chcą deportować księdza z Białorusi*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2000, nr 90, s. 1.
- CHWOJNICKI A., *Żyje w pamięci. Św. Andrzej Bobola – patron Polski i Janowa*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 41, s. 10.
- CZARNIAUSKI W., *List w obronie Białorusinów katolików*, „Więź” [Warszawa] 1991, nr 2, s. 39-42.
- CZIERIEPICA W., *W imię sprawiedliwości i dobra*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 22, s. 11.
- CZAPLA J., *Jeszcze raz o tak zwanym „opolaczywaniju”*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 19, s. 1.
- Czyj będzie Nieśwież?*, „Biuletyn Stowarzyszenia Wspólnota Polska” [Warszawa] 1997, nr 10, s. 5-6.
- 250 lat kościoła w Mozyrzu*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 6, s. 1.
- DZIEŻYC W., *Historia parafii w Ostrynie*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 33, s. 11.
- DZIURBEJKO J., *Odrodzenie świętyni*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 1, s. 8.
- DZWONKOWSKI R., *Ksiądz prymas na Białorusi*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] 1988, nr 12, s. 10-11.
- DZWONKOWSKI R., *O katolikach na Białorusi*, „Przegląd Katolicki” [Warszawa] 1989, nr 40.
- DZWONKOWSKI R., *Odrodzenie Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego na Białorusi i Ukrainie*, „Przegląd Powszechny” [Kraków] 1990, nr 4, s. 50-65.
- DZWONKOWSKI R., *Kościół katolicki na Białorusi – przełom*, „Zeszyty Historyczne” [Paryż] 1991, nr 97, s. 176-192.
- DZWONKOWSKI R., *Wędrowny duszpasterz Białorusi. Ks. Michał Małynicz-Malicki (1888-1969)*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] listopad 1991, s. 24-25.
- DZWONKOWSKI R., *Pierwszy arcybiskup Białorusi ks. prał. Kazimierz Świątek*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] grudzień 1991, s. 12-13.
- DZWONKOWSKI R., *Byłem aresztowany „po planu”. Ks. Stanisław Łazar (1905-1988)*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] styczeń 1992, nr 1, s. 24.

- DZWONKOWSKI R., *Wytrwać na placówce. Ks. Stanisław Szepelwicz (1902-1975)*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] luty 1992, s. 16.
- DZWONKOWSKI R., *Nie wystarczył zapal. Ks. Antoni Borysowicz (1894-1966)*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] październik 1992, s. 28.
- DZWONKOWSKI R., *Język polski w kościołach Białorusi i Ukrainy*, „Ład” [Warszawa] 1992, nr 50, dodatek „Polakom na Wschodzie” 1992, nr 1, s. II.
- DZWONKOWSKI R., *Język a świadomość narodowa mniejszości narodowych w krajach bałtyckich, na Białorusi i na Ukrainie*, „Roczniki Nauk Społecznych” [Lublin] 21(1993), nr 1, s. 183-195.
- DZWONKOWSKI R., *Kościół katolicki na Białorusi – przemiany i problemy*, „Sprawy Narodowościowe” [Poznań-Warszawa] 2(1993), z. 1, s. 163-176.
- DZWONKOWSKI R., *Problem liczebności Polaków i katolików obrządku łacińskiego na Białorusi i Ukrainie*, „Przegląd Polonijny” [Kraków] 1993, z. 2, s. 119-133.
- DZWONKOWSKI R., *Problem języka polskiego w Kościołach na Białorusi i Ukrainie*, „Rocznik Nauk Społecznych” [Lublin] 22(1994-1995), nr 1, s. 279-286.
- DZWONKOWSKI R., *Kościół katolicki na Białorusi i Ukrainie w nowej roli*, „Ład” [Warszawa] 1995, nr 28, dodatek „Polakom na Wschodzie”, s. II.
- DZWONKOWSKI R., *Kościół w Polsce wobec losów Kościoła katolickiego w ZSRR*, „Rocznik Wschodni” [Rzeszów] 1996, nr 3, s. 107-111.
- DZWONKOWSKI R., *Kościół katolicki na Białorusi po II wojnie światowej*, „Zeszyty Naukowe KUL” [Lublin] 1996, nr 3-4, s. 85-108.
- DZWONKOWSKI R., *Władze II RP a Kościół katolicki w ZSSR*, „Więź” [Warszawa] 1996, nr 5, s. 137-158.
- DZWONKOWSKI R., *Katolickie seminaria duchowne obrządku łacińskiego na Białorusi, Ukrainie i w Rosji a Kościół w Polsce (1990-1996)*, „Collectanea Theologica” [Warszawa] 1997, nr 3, s. 199-204.
- DZWONKOWSKI R., *Dziś na Białorusi*, „Tygodnik Powszechny” [Kraków] 1997, nr 5.
- DZWONKOWSKI R., *Stosunki narodowościowe na Białorusi*, „Przegląd Wschodni” [Warszawa] 1997, t. 4, z. 3, s. 637-641.
- DZWONKOWSKI R., *Instytucje życia religijnego Polaków w państwach powstałych po rozwiązaniu ZSSR*, „Studia Polonijne” [Lublin] 19 (1998), s. 33-51.
- DZWONKOWSKI R., *Czy Polacy w Kościele na Wschodzie mają przyszłość?*, „Więź” [Warszawa] 1998, nr 12, s. 159-173.
- DZWONKOWSKI R., *Parafie Polaków na Wschodzie*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1998, nr 6, s. 12-15.

- DZWONKOWSKI R., *Polacy w Kościele na Wschodzie. W odpowiedzi oponentom*, „Więź” [Warszawa] 1999, nr 6, s. 157-163.
- DZWONKOWSKI R., *Kościół a tożsamość. Kościół katolicki a tożsamość narodowa Polaków w Rosji*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 2000, nr 1, s. 21-26.
- DZWONKOWSKI R., *Represje władz sowieckich wobec duchowieństwa katolickiego obrządku łacińskiego w latach 1939-1987*, „Przegląd Wschodni” [Warszawa] 7(2000), z. 1, s. 275-298.
- DZWONKOWSKI R., *Od kościoła polskiego do Kościoła Polaków*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 25, s. 10.
- DZWONKOWSKI R., *Język polski w Kościele katolickim na Wschodzie. Przemiany i problemy*, „Przegląd Polonijny” [Kraków] 2001, z. 4, s. 67-77.
- DZWONKOWSKI R., *Polacy w Kościele katolickim na Wschodzie – czego oczekują?*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2 IX 2003, s. 10-11.
- EI, *Koronacja obrazu w Grodnie*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 30 VIII 2005, s. 15.
- EI, *Z pomocą katolikom na Wschodzie*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 29 XI 2005, s. 8.
- EJSMONT A., *Losy kościołów*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 22, s. 15.
- EJSMONT H., *„Jezus Chrystus ten sam zawsze i na wieki”*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 25, s. 9.
- EJSMONT H., *Nieść pomoc rodzinom*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 32, s. 11.
- EJSMONT H., *Nowa świątynia w Skidlu*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 36, s. 4.
- EJSMONT I., *Grodnianie chcą swego kościoła*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 25-26 XI 2006, s. 7.
- FIEDOROWICZ S., *Diamenty odgrzebane z popiołów*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 18 XII 2005, s. I, III.
- GALUSTOWA A., *Apel o wspomnienia z Witebska*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1999, nr 3, s. 6-7.
- GEŹA J., *U redemptorystów na „Dziewiatówce”*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2-3 IX 2000, s. 21.
- GIENDZIEL J., *Nie zawsze milczenie jest złotem*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 6, s. 3.
- GRĘDZIK-RADZIAK A., *Losy kościołów katolickich na Białorusi sowieckiej po II wojnie światowej*, „Wołyń i Polesie” [Oświęcim] sierpień 2005, nr 3, s. 71-77.

- GRONKIEWICZ A. T., *Z misją na Mohylewsczyźnie*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] 1992, nr 11, s. 22-23.
- Groźba usunięcia polskiego kapłana, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2000, nr 18, s. 25.
- GRZYBOWSKI W., *Z niezapomnianej przeszłości*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 15 X 2000, s. I-II.
- GRYĆ W., *Wydobyto dzwon z ukrycia*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 7, s. 9.
- HAUSER Z., *Kresowe opowieści*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 3-4 II 2001, s. 20.
- HAUSER Z., *Na najdalszych Kresach*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 28-29 IV 2001, s. 20.
- HAUSER Z., *Kresowe sanktuarium*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 4 IX 2002, s. 9.
- HAUSER Z., *W poleskich dobrach Orzeszków*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 11 VI 2003, s. 8.
- HAUSER Z., *Na rubieżach nad Dźwiną*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 13 VII 2005, s. 12.
- HAUSER Z., *W dawnej komandorii maltańskiej*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 10 VIII 2005, s. 11.
- HLEBOWICZ A., *Czy to walka o dusze?*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1991, nr 1, s. 4.
- HLEBOWICZ A., *Przyszłość Kościoła katolickiego na Białorusi*, „Więź” [Warszawa] 1994, nr 1, s. 134-138.
- HRYŃCZUK J., *Kilka refleksji na temat*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1994, nr 17, s. 5.
- I.S., *Męczennicy za wiarę*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1999, nr 7, s. 5.
- Jakowlew A., *Z wiarą i nadzieją*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 7, s. 11.
- JAKOWLEW A., *Upamiętnienie po latach*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 15, s. 9.
- JASIŃSKI R., *Spotkamy się u pani Wandy*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1997, nr 46, s. 5.
- JEZIERSKA A., *Odpowiedzialni za wiarę*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 3-4 XII 2005, s. 10.
- JEZIERSKA A., *Władze Białorusi chcą wyrzucić duchownych*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 3 X 2006, s. 7.
- JÓŻWIĄK M., *Synod biskupów*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 25, s. 9.
- JS, PAP, *Modlitwa przed urzędem*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2000, nr 93, s. 6.

- JUREWICZ H., *Uroczystości w Szczuczynie*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1991, nr 1, s. 1, 2.
- JURKIEWICZ S., *Świątynie Białorusi*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1999, nr 7, s. 5.
- JURKUNAJTIE J., *Po raz pierwszy w życiu*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 33, s. 1.
- K.W., PAP, *Zamilkł „Głos duszy”. Likwidacja katolickiej audycji radiowej*, „Rzeczpospolita” [Warszawa] 10 I 2002, s. A-5.
- KABZIŃSKA I., *Fenomen odrodzenia. Jeszcze raz o Kościele rzymskokatolickim na Białorusi*, „Rocznik Wschodni” [Rzeszów] 1996, nr 3, s. 113-125.
- KABZIŃSKA I., *Cechy współczesnej religijności ludowej ludności polskiej na Białorusi*, „Studia Etnologiczne i Antropologiczne” [Katowice] 3(2001), s. 263-278.
- KABZIŃSKA I., *W kościele trzeba po polsku. Kto jest Polakiem na Białorusi?*, „Magazyn Polski” [Grodno] 2001, nr 1, s. 4-13.
- KABZIŃSKA I., *Kościoły katolickie na Białorusi*, „Literatura Ludowa” [Warszawa] 2002, nr 4-5.
- KABZIŃSKA-STAWARZ I., *Polacy na Białorusi. Relacja z badań etnologicznych nad współczesnym procesem kształtowania się świadomości etnicznej*, „Przegląd Wschodni” [Warszawa] 2(1992/1993), z. 3, s. 681-695.
- KABZIŃSKA-STAWARZ I., *Odbudowa kościoła i zmiany w funkcjonowaniu społeczności lokalnej. Przykład Bieniakon*, „Literatura Ludowa” [Warszawa] 1994, nr 4-6, s. 43-58.
- KABZIŃSKA-STAWARZ I., *Kościół w Nalibokach*, „Więź” [Warszawa] 1994, nr 12, s. 199-205.
- KACEWICZ A., *Bunt nad Niemnem*, „Newsweek” [Warszawa] 3 VII 2005, s. 64-67.
- KACHNOWICZ A., *Przy ołtarzu Pana*, „Ziemia Lidzka” [Lida] 1999, nr 3, s. 4.
- KAMIŃSKI J. C., *Polski biskup Białorusi. Rozmowa z biskupem Tadeuszem Kondrusiewiczem*, „Głos” [Warszawa] 1991, nr 2, s. 43-48.
- KANTOROWICZ K., *Dziewczyna z nadniemeńskiej wioski*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 18 V 2004, s. 10.
- KANTOROWICZ K., *Walery z Baranowicz*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 18-19 XII 2004, s. 19.
- Kapłan światła*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 3, s. 10.
- KARACZUN R., *Ojciec jezuita*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 10, s. 5.
- KARCZEWSKI S., *Matka Boża z Budzławia*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 5-6 VII 2003, s. 7.
- KAROLCZAK J., *Ojcieńka – Boh adin!*, „Słowo Ludu” [Kielce] 23 X 1992, s. 6.

- KARPYZA W., *Jeszcze o kościele w Werejkach*, „Magazyn Polski” [Grodno] 2001, nr 1, s. 37-39.
- KASATY L., *Nie zgadzamy się z taką oceną*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 1, s. 4.
- KAWECKA T., *Odbudowujemy wspólnie Farę Witoldową*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 28, s. 10 i 11.
- KISIEL H., *Z historii naszego kościoła*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1994, nr 23, s. 5.
- KOBZIK J., „...ten szef przykazał rozbierać kościół...”. *Wspomnienia z Białorusi 1939-1990*, wstęp R. Dzwonkowski, „W Drodze” 1991, nr 9, s. 56-58 i nr 10, s. 88-95.
- KONDRACIUK J., KUBLICKA L., *Nie ma miejsca pod słońcem. Problem rejestracji księży i zakonnic z Polski jest nadal aktualny*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 14, s. 1.
- KONOWALUK H., *To, co sercu najbliższe*, „Rota” [Lublin] 1999, nr 1/2, s. 156-157.
- KOPYT B., *Dwa tygodnie w raju*, „Rzeczpospolita” [Warszawa] 24 IV 2002, s. A-4.
- KOŚCIŃSKI P., *Biskup białoruskich katolików*, „Rzeczpospolita” [Warszawa] 12 XI 2007, s. A-15.
- Kościół katolicki na nowo zarejestrowany*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 27 IV 2003, s. 5.
- Kościół w Kobryniu odrestaurowany*, „Kultura w Kraju i na Świecie” 16-23 I 1991.
- KOZŁOWSKA, *Prosimy o pomoc*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1994, nr 49, s. 5.
- KRAJEWSKI D., *Oszmiany na Białorusi*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2002, nr 51-52, s. III, VIII.
- KRASZEWSKI M., *Pomagać będą w potrzebie*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2001, nr 132, s. 11.
- KRUCZKOWSKI T., *Polacy na Białorusi niektóre rozważania i podsumowania*, „Magazyn Polski” [Grodno] 2001, nr 1, s. 51-57.
- KRYŃSKI B., *W Baranowiczach budują kościół*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2000, nr 9, s. 22.
- KRYŃSKI B., *Inne światy – jeden kościół*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2001, nr 15, s. III.
- KRYŃSKI B., *Wschód – idzie nowe*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 7 X 2001, s. II.
- „Ks. Aleksander Zienkiewicz – kapłan i wychowawca”*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 12 XI 2000, s. 18.

- KULACH A., *Koronacja obrazu Matki Bożej*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 1 VII 2007, s. 7.
- KULIKOWSKA I., *Sanktuarium brasławskie*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 40, s. 4.
- KUMISZCZE T., *Kościół w Smorgoniach*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1991, nr 9, s. 8.
- KUZMICZ P., *Wyjazd do sąsiadów*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 26, s. 5.
- Kuzmich P., *Wielki dzień, ważny dzień...*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 26, s. 5.
- KWIATKOWSKI J., *Podróż na białoruską prowincję*, „Rocznik Wschodni” [Rzeszów] 2(1995), s. 34-38.
- „*Lepiej być martwym orłem niż żywą wroną*”. Z kard. Kazimierzem Świątkiem – metropolitą mińsko-mohylewskim i administratorem apostolskim diecezji pińskiej na Białorusi – rozmawia Barbara Hanna Otto. Chicago, 15 sierpnia 2003 r., „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 7 IX 2003, s. 10.
- LIDA P. [właśc. Roman Dzwonkowski], *Parafie rzymsko-katolickie na Białorusi i Ukrainie w 1988 roku – obsada personalna*, „Zeszyty Historyczne” [Paryż] 1989, nr 88, s. 123-144.
- LIDA P. [właśc. Roman Dzwonkowski], *Zagrożenie Kościoła katolickiego na Białorusi i Ukrainie*, „Kultura” [Paryż] 1989, nr 4, s. 78-86.
- List na otwarcie seminarium w Pińsku*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 16 IX 2001, s. 25.
- LITWINOWICZ F., *Droga do świątyni*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 40, s. 4.
- LM, *Grodno wita wysłannika Ojca Świętego*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1993, nr 20, s. 6-9.
- MACIEJA D., *Topnienie komunizmu*, „Tygodnik Solidarność” [Warszawa] 3 VIII 1990, s. 6-7.
- MACIEJAK M., *Rozmowa miesiąca z księdzem biskupem katolickim dr Ryszardem Karpińskim*, „Nowe Kontrasty” [Warszawa] 1999, nr 1, s. 3-4.
- MALEWICZ T., *Na znak zgody*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1993, nr 7, s. 2.
- MALEWICZ T., *Zmiany na lepsze*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1994, nr 46, s. 2.
- MALINOWSKA N., *Ksiądz za kratami. O swoim zatrzymaniu i aresztowaniu opowiada ks. Jury Barok*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1991, nr 8, s. 9.
- MALINOWSKA N., *Z młyna powstał. Konsekracja nowego kościoła w Kopciówce*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 24, s. 10.
- MAŁASZKIEWICZ W., *W jakim języku modlić się do Boga*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 10, s. 5.

- MACKIEWICZ H., *Nowa tradycja*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 3, s. 10.
- MARCINKIEWICZ A., *List do Redakcji*, „Rota” [Lublin] 1991, nr 1, s. 39.
- MARKIEWICZ H., *Nowa parafia w Lidzie (osiedle Rybinowskiego)*, „Ziemia Lidzka” [Lida] styczeń-kwiecień 1995, nr 16, s. 21.
- MAZUR K., *Wspólnota wiary i nadziei. Rozmowa z ks. Michałem Stańczukiem, byłym proboszczem polskich parafii katolickich na Białorusi*, „Tygodnik Siedlecki” [Siedlce] 2005, nr 21, s. 14.
- MICHAJLIK L., *Tylko pamięć nam pozostała*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 2, s. 10.
- MICHAJLIK L., *Zabytki grodzieńskie. Świątynia brygidzka*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 12, s. 10.
- MICHAJLIK L., *Deszcz nie przeszkodził*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1993, nr 28, s. 1, 5.
- MICHAJLIK L., WANIUKIEWICZ J., *Na święto do Borun*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1993, nr 38, s. 1, 3.
- MIENDZIELEJEW A., *Sprawa zwrócenia katolikom świątyni w Klecku przeciąga się*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 14, s. 2.
- MIRSKI J. [właśc. Roman Dzwonkowski], *Jeszcze o Białorusi*, „Kultura” [Paryż] 1976, nr 9, s. 103-106.
- MIRSKI J. [właśc. Roman Dzwonkowski], *Problemy językowe w kościołach rzymsko-katolickich na Białorusi i na Ukrainie po drugiej wojnie światowej*, „Zeszyty Historyczne” [Paryż] 1987, z. 79, s. 116-137.
- MISIEWICZ W., LIPSKI M., *Święcenia kapłańskie w Witebsku*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 25 V 2003, s. 5.
- MOLEND A., *Wierne trwanie przy Ewangelii*, „Msza Święta” [Poznań] 1996, nr 11, s. 350-351.
- MOLEND A., *Nadzieja Kościoła*, „Msza Święta” [Poznań] 1996, nr 12, s. 382-383.
- MOLEND A., *Rekolekcje dla misjonarzy ze Wschodu*, „Msza Święta” [Poznań] 1997, nr 8, s. 254-255.
- MOSZKOWSKI W., *Nie mógł milczeć*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 27 XII 2005, s. 6.
- MP, PAP, *Ksiądz Karolak w Polsce*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 5 VI 2000, s. 7.
- NAGY S., *Kościół nad Niemnem... i dalej*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 10 VII 2005, s. 8-9.
- Nagroda „Fidei Testis” dla kard. Świątka*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 10 X 2004, s. 4.

- Nasza kronika. Uroczystości w Dworzyszczach*, „Ziemia Lidzka” [Lida] 1992, nr 5/6, s. 2.
- Nasza kronika. Baranowicze*, „Ziemia Lidzka” [Lida] 1994, nr 13, s. 5.
- Nasza kronika. Katedra w Mińsku*, „Ziemia Lidzka” [Lida] 1994, nr 14, s. 4.
- Nie oddamy naszego księdza*, „Rzeczpospolita” [Warszawa] 17 IV 2000, s. A-9.
- Nie tędy droga. Oświadczenie Związku Polaków na Białorusi o wprowadzaniu do kościołów języka białoruskiego i celach „Białoruskiej Katalickiej Hramady”*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 10, s. 2.
- NIECHWIADOWICZ K., *Chrystusowiec z Białorusi*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 10 VII 2005, s. 22.
- Odbudowa*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 3, s. 5.
- Otwarcie seminarium w Pińsku*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 23 IX 2001, s. 25.
- OLSZEWSKA E., *Redemptoryści na Dziewiatówce*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 7-8 X 2000, s. 8.
- P. Jen, PAP, *Dożywotni banita*, „Rzeczpospolita” [Warszawa] 25 X 2000, s. A-8.
- Pamięć i modlitwa za rodaków na Białorusi. Homilia ks. prof. Romana Dzwonkowskiego SAC wygłoszona 12 marca 2006 r. w kościele Wszystkich Świętych w Warszawie podczas Mszy św. transmitowanej przez Telewizję Polonia*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 15 III 2006, s. 13.
- Pamiętajcie o nich. Z księdzem Krzysztofem Karolewskim, proboszczem parafii Rohoźnica na Białorusi, rozmawia w Chicago Wojciech Białasiewicz*, „Magazyn Kresowy” [Zamość] 1993, nr 1, s. 32-33.
- PANSEWICZ Z., *Wspomnienia po latach*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1993, nr 46, s. 4.
- PAP, *Polski ksiądz wyjechał z Białorusi*, „Rzeczpospolita” [Warszawa] 5 VI 2000, s. A-9.
- PEJC A., KONDRACIUK J., *Niewygodny duszpasterz. Sprawa wydalenia z Białorusi księdza Zbigniewa Karolaka*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 16, s. 2.
- PIA, PAP, *Spór o ks. Karolaka*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2000, nr 113, s. 1.
- Pierszaje (Białoruś). Uroczystość przeniesienia relikwii męczenników franciszkańskich*, „Informator Rycerstwa Niepokalanej” [Niepokalanów] 2000, s. 349.
- Pierwsza od dziesięcioleci wizytacja biskupia*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 29 VII 2001, s. 25.
- Pierwsza wizytacja biskupa witebskiego*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2001, nr 15, s. 27.

- Pierwsze „Hospicjum” polskie na Białorusi*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1996, nr 3, s. 2.
- Pierwszy na Białorusi*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 29 VII 2007, s. 7.
- PIETRZAK K., *Łukaszenko wyrzuca duchownych*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 5 XII 2006, s. 1.
- PIOTRKOWSKA C., *Wspomnienie o ks. Aleksandrze Zienkiewicz*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 11 II 2001, s. II-III.
- POKORA K., *Swoim życiem łączył dzieje diecezji pińskiej i drohiczyńskiej*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 7 XI 2004, s. II.
- POLESKI T. [właśc. Marian Radwan SCJ], *Duszpasterstwo katolickie na Białorusi (1917-1984)*, „Libertas” [Paryż] 1985, nr 4, s. 59-83.
- Polski ksiądz deportowany*, „Rzeczpospolita” [Warszawa] 15-16 IV 2000, s. A-5.
- Prawo do modlitwy po polsku. O Polakach i języku polskim w Kościele na Wschodzie* z ks. prof. dr hab. Romanem Dzwonkowskim, kierownikiem Katedry Grup Etnicznych KUL, rozmawia Adam Kruczek, cz. 1, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 2 IV 2002, s. 10-11.
- Prawo do modlitwy po polsku. O Polakach i języku polskim w Kościele na Wschodzie* z ks. prof. dr hab. Romanem Dzwonkowskim, kierownikiem Katedry Grup Etnicznych KUL, rozmawia Adam Kruczek, cz. 2, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 3 IV 2002, s. 12.
- PRECKAJŁO W., *Drugie narodziny. Odbudowa kościoła w Mińsku*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 6, s. 4.
- PRECKAJŁO W., *Striptiz... w kościele*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 14, s. 3.
- PROĆKO T., *Kościół katolicki na Białorusi w latach II wojny światowej*, „Litwania” 1995, nr 3, s. 75-81.
- Prymicia biskupa pomocniczego z Pińska w Drohiczynie*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2000, nr 21, s. III.
- PS, PAP, *Witebska prowokacja*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 3 I 2002, s. 7.
- PS, PAP, *Odebrali „Głos Duszy”. Białoruskie Radio zlikwidowało transmisję Mszy świętej*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 4 I 2002, s. 6.
- Rekonsekracja mińskiej katedry*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1997, nr 12, s. 17.
- RODZIEWICZ R., *Kościół Witebski*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 15, s. 6.
- ROGAŁSKA K., *Błękitne niebo nad Jeziorami*, cz. 2, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 22, s. 3.

- SALAMON J., *Wołanie z Białorusi*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] lipiec 1992, s. 25.
- SAWONIAK W., *Pogrzeb Radziwiłła*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 24, s. 1 i 11.
- Sesja plenarna Synodu, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2 VII 2000, s. 25.
- SIELICKI P., *Zaświeciło nam słońce*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1993, nr 5, s. 6.
- SIEMIONOW A., *Pierwsza pielgrzymka*, „Ziemia Lidzka” [Lida] 1992, nr 8/9, s. 15-16.
- SIKORSKI A., *Uroczystości w Dokszycach*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 14, s. 3.
- SIKORSKI A., *Poświęcenie kaplicy*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 22, s. 11.
- SIKORSKI A., *Pierwsze święcenia w Dokszycach*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 27 V 2001, s. 25.
- SIKORSKI A., *Abp Wincenty Kluczyński – kandydat na ołtarze z Białorusi*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 17 VI 2001, s. 13.
- SJ, *Bogate bogactwem wiary. Wizytacje biskupie parafii w diecezji witebskiej na Białorusi*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 21-22 VII 2001, s. 8.
- SJ, *Rozkwit Kościoła*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 8 I 2002, s. 5.
- SK, KAI, *Ojciec Święty na Białorusi?*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 31 VIII – 1 IX 2002, s. 6.
- SOLDATOWA Z., *Nadzieje i wątpliwości*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2002, nr 27, s. 10.
- SOSNOWSKI S., *Najnowsze dzieje kościoła oo. Pijarów w Lidzie*, „Ziemia Lidzka” [Lida] 1996, nr 21/22, s. 14-15.
- SOTOWSKI W. P., *Męczennicy Białorusi*, „Posłaniec św. Antoniego z Padwy” [Łódź–Łagiewniki] wrzesień–październik 2000, s. 26-27.
- SULIMA M., *Dla samotnych i chorych*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 5, s. 3.
- SULIMA M., *Nowe Stowarzyszenie*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 13, s. 1.
- SUTKOWSKI W., *Ludzie płakali ze szczęścia*, „Królowa Apostołów” [Warszawa] 1992, nr 1, s. 25.
- SZERESZEWSKI T., *Powroty do korzeni polskości*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 22-29 XII 2002, s. II-III.
- SZKOPOWIEC R., *Kościół katolicki na Białorusi*, „Rycerz Niepokalanej” [Niepokalanów] 1999, nr 1, s. 28-29.

- SZPAKOWSKI J., *Wyrok z minionej epoki*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 25 X 2000, s. 1.
- SZPAKOWSKI J., *Ukarali za Mszę św.*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 23-24 XI 2002, s. 6.
- SZUBA Z., *Polonia niemiecka Kościołowi na Białorusi*, „Słowo Dziennik Katolicki” [Warszawa] 24 VII 1995.
- SZUBA Z., *Dobre wieści z Witebska*, „Myśl Polska” [Londyn] 2000, nr 25, dodatek „Myśl Polska o Kresach” 2000, nr 6, s. II.
- SZUMSKI J., *Parafia Teolin w latach 1789-1887*, „Magazyn Polski” [Grodno] 1993, s. 79-80.
- TODRYK I., *Uśmiechy dziecięce na szkle*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 23, s. 10.
- TOKARCZYK A., *Dylematy kresowe*, „Społeczeństwo Otwarte” [Opole] 1991, nr 5, s. 17-22.
- Triduum Paschalne w parafiach katolickich Witebska*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 29 IV 2001, s. 24.
- U grobów apostołskich. Z kard. Kazimierzem Świątkiem z Białorusi rozmawia Włodzimierz Rędziuch*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 2 III 2003, s. 9.
- Ukształtować nowego człowieka. Rozmowa z ks. Michałem Stańczukiem, polskim kapłanem pracującym w diecezji witebskiej na Białorusi*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 25-26 X 2003, s. 17.
- Uroczystość w Brzostowicy*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1992, nr 3, s. 5.
- USAKIEWICZ J., *Ks. Antoni Twarowski (1903-1939)*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 16 V 2004, s. IV.
- USAKIEWICZ J., *Historyczne uchwały*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 19 VI 2005, s. I.
- USAKIEWICZ J., *Wołczyn – miejsce narodzin i spoczynku ostatniego króla Polski*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 14 VIII 2005, s. II.
- USAKIEWICZ J., *Czarnawczyce*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 21 VIII 2005, s. II.
- WASAK A., *Jak Feniks z popiołów. Rozmowa z JE ks. abp. Tadeuszem Kondrusiewiczem, administratorem apostolskim dla katolików obrządku łacińskiego europejskiej, centralnej i północnej części Rosji*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 3-4 III 2001, s. 9.
- WASAK A., *Zachować pamięć. Rozmowa z ojcem Krzysztofem Gołębiewskim ze Zgromadzenia Małe Dzieło Bożej Opatrzności [orionistą] proboszczem parafii Zaśnięcia NMP w Kobryniu na Białorusi*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 8-9 VI 2002, s. 21.

- WASAK A., *Budzenie sumień. Rozmowa z ks. Tadeuszem Olszewskim, proboszczem parafii Matki Bożej Królowej w Brześciu*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 22-23 VI 2002, s. 20.
- W Roku Eucharystii*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 19 VI 2005, s. 5.
- W sercu są Polakami. O sytuacji Polaków na Białorusi z ks. prof. dr hab. Romanem Dzwonkowskim SAC, kierownikiem Katedry Socjologii Grup Etnicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, rozmawia Adam Kruczek*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 24-25 IX 2005, s. 10-11.
- W sprawie polskich księży*, Biuletyn Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” [Warszawa] 1995, nr 12, s. 2-3.
- W Witebsku*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 22, s. 8.
- WALEWANDER E., *Rola Kościoła polskiego na Wschodzie*, „Rota” [Lublin] 1994, nr 3-4, s. 66.
- WĄTRÓBSKI L., *Nazaretanki z Nowogródka*, „News of Polonia” [Pasadena, Kalifornia] wrzesień 2004, s. 18-19.
- WITKO Z., *Twierdza Niestaniszki*, „Głos” [Warszawa] 1990/1991, nr 67/68, s. 56-60.
- WOJDA J., *Chrystusowcy na wschodnich rubieżach*, „Msza Święta” [Poznań] 1994, nr 3, s. 93.
- Wrócić do normalności. Z ks. Kazimierzem Wielikosiłcem, biskupem pomocniczym diecezji pińskiej na Białorusi, rozmawia Adam Bobryk*, „Podlaskie Echo Katolickie”, dodatek do „Nowego Echa Podlasia” 2002, nr 6, s. IV, VII.
- WÓJCIK W., *Symposium naukowo-duszpasterskie w Grodnie*, „Msza Święta” [Poznań] 1996, nr 7-8, s. 252-253.
- Za zrozumienie i posłuch. O decyzji władz białoruskich z księdzem Robertem Krzywickim rozmawia Waldemar Moszkowski*, „Nasz Dziennik” [Warszawa] 21 XII 2005, s. 1, 7.
- ZALESKA T., *Kościół ciągle żyje. Konsekracja pierwszej świątyni zbudowanej w Grodnie po II wojnie światowej*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 20, s. 1, 9.
- ZALESKA T., *Przyjaciel nas wszystkich*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 22, s. 9.
- ZALESKA T., *Christus heri hodi semper. Pierwszy Kongres Eucharystyczny na Białorusi*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 26, s. 9.
- ZALESKA T., *Czynić dobro*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 34, s. 9.
- ZALESKA T., *Jubileusz serca diecezji. Wyższe Seminarium Duchowne w Grodnie obchodzi 10. rocznicę założenia*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 43, s. 9.

- ZALESKA T., *Nowe szaty starej świątyni*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2000, nr 50, s. 9.
- ZALESKA T., *Żywy kontakt*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 23 II 2001, s. 9.
- ZALESKA T., *Język rozmowy z Bogiem*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 10-11, s. 13.
- ZALESKA T., *„Wesoły nam dziś dzień nastał”. Jubileuszowe uroczystości z okazji powstania diecezji grodzieńskiej*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 19, s. 10-11.
- ZALESKA T., *Nowa, jubileuszowa, zygmuntońska... Konsekracja kościoła w Baranowiczach*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 22, s. 11.
- ZALESKA T., *Pamięci księdza infułata*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 36, s. 4.
- ZALESKA T., *Ocalić od zapomnienia. Kartki z historii Kościoła w Postawach*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 43, s. 9.
- ZALESKA T., *Nowe problemy. Wywiad z ks. prof. Romanem Dzwonkowskim*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 44, s. 4.
- ZIELIŃSKI H., *Nad Niemnem dzisiaj*, „Niedziela” [Częstochowa–Podlasie] 22 VI 2003, s. 12-13.
- ZIN W., *Bohaterowie przetrwania*, „Almanach Polonii 1991” [Warszawa 1990], s. 167-173.
- Zniszczony kościół*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 1995, nr 13, s. 5.
- ŻERNOSIEK G., *Polacy w Smorgoniach*, „Głos znad Niemna” [Grodno] 2001, nr 2, s. 5.